

Thuis komen

Mogen die angst hebben, ophouden bang te zijn
en zij die niet vrij zijn worden bevrijd;
mogen zij die machteloos zijn kracht vinden
en mogen de mensen denken aan het welzijn van elkaar.

Mogen alle reizigers geluk vinden
overal waar ze komen,
en zonder inspanning bereiken
wat ze ook van plan zijn te doen.

Mogen de wezens vrij zijn van alle situaties zonder vrijheid
en begiftigd zijn met vertrouwen, wijsheid en vriendelijkheid,
met voedsel en voortreffelijk gedrag en
mogen ze in heel hun leven bedachtzaam blijven.

*Verzen uit de Bodhisattvacaryavatara van Shantideva
Overgenomen uit: Oecumenisch Bulletin*

Lezersonderzoek

MeerZicht is vorige maand begonnen aan alweer de tiende jaargang. De uitgangspunten die tien jaar geleden rond ons kerkblad zijn geformuleerd, zijn al die tijd niet gewijzigd. Dat betekent dat er qua inhoud en lay-out nauwelijks iets is veranderd. Voor wat betreft de inhoud zou je wel kunnen zeggen dat die schraler is dan destijds, maar dat heeft vooral te maken met de beschikbare mankracht in de redactie.

Zoals u ook in het verslag van de

kerkenraad kunt lezen, hebben kerkenraad en redactie zich onlangs gebogen over mogelijke vernieuwing van MeerZicht. Daarbij willen we aan u, tenslotte de lezers, niet voorbijgaan. In het volgende nummer (maart) treft u dan ook een enquêteformulier aan, waarin we u niet alleen zullen vragen een oordeel te geven over de huidige opzet van MeerZicht, maar nadrukkelijk ook vragen uw ideeën voor vernieuwing van het blad aan ons door te geven.

Na verwerking van de resultaten, zullen we een nieuwe opzet samenstellen en die vervolgens aan de kerkenraad voorleggen.

Nu vast vragen we of u volgende maand zo vriendelijk wilt zijn uw mening te geven. In de tussentijd kunt u wellicht vast nadenken over hoe MeerZicht er volgens u uit zou moeten of kunnen zien.

Redactie

Protestantse Kerkgemeenschap Watergraafsmeer

Adres

P/a De Bron
Hugo de Vrieslaan 2
1097 ED Amsterdam

E-mail

kerkenraaddebron@hetnet.nl

Internet

www.kerkdebron.org

Predikanten

Ds. C.H.W. van den Berg
Middenweg 197
692 80 89

Ds. B.A. Venemans
Hugo de Vrieslaan 4
665 68 31

Kerkelijk bureau

Gereformeerd

Guus Westra
Avogadrostraat 8 hs
692 29 15

westra230@zonnet.nl

Hervormd

Hugo de Vrieslaan 2
dinsdagen 09.00 - 12.00 uur
665 55 32 (kantooruren)
665 30 35 / 693 78 13
(spoedzaken)

Gironummers

Ger. Kerk Watergraafsmeer
511 10 71

Hervormde Gemeente
Amsterdam- Watergraafsmeer
461 209 (vrijwillige
bijdragen)

31 628 (giften, etc)

Diakonie Ger. Kerk W'graafsmeer
393 56 23

Diakonie Hervormde Gemeente
Amsterdam-
Watergraafsmeer
462 20 84 of 152 74 04

Meer-Zicht

477 34 00
Kerkblad MeerZicht

Meer-Zicht is het maandblad van de Protestantse Kerkgemeenschap Watergraafsmeer. Het is een platform voor berichten, meningen en achtergronden.

Meer-Zicht wordt verzonden aan gemeentelieden en verschijnt steeds op de eerste vrijdag van de maand.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te wijzigen, in te korten of in het geheel niet te plaatsen.

Redactie en vormgeving

Ditty Peeters

Fraunhoferstraat 27

Henk de Waard

Mendelhof 13-2

Henk van Hunnik

Oogststraat 69 hs

Dick Spijker

Laplacestraat 80-1

E-mail:

dickspijker@xs4all.nl

MeerZicht kan op verzoek in digitale vorm per e-mail worden toegezonden (pdf-formaat)

**Kopij nummer 3
13 februari 2006**

Een loflied op Christus

Gezang 158 is een vertaling van het lied "Herr Christ, der einig Gottes Sohn" en dateert uit 1524. Het is van de hand van Elisabeth Kreuziger, over wie straks meer. Zij gaf dit lied als titel mee: "Eyn lobsanck von Christo". In ons Liedboek is het opgenomen als een lied voor de Epifaniëntijd. Epifanie betekent letterlijk Verschijning. Jezus verschijnt in de openbaarheid als de door God gezondene, die het evangelie van Gods Koninkrijk verkondigt en mensen opricht uit nood en schuld. Dat zal Jezus eens en voor allen doen in zijn dood en opstanding. Epifanie valt in het kerkelijk jaar tussen het Kerstfeest enerzijds en de lijdenstijd en Pasen anderzijds in. In die zin verbindt Epifanie Kerst met Pasen. Vieren wij met Kerst, dat Jezus in onze wereld is gekomen, met Pasen vieren wij waartoe Hij is gekomen, en wel om ons het leven te schenken.

Dit karakter van Epifanie vinden we ook terug in Gezang 158. In het eerste vers kijken we terug op het Kerstfeest. Christus, Gods Zoon in eeuwigheid, die bij en in God woonde, gaat uit in de tijd om onze tijdgenoot te worden. Hij is de stralende morgenster, die de nieuwe dag aankondigt, dat wij mogen leven in vrede met God en met elkaar. In het tweede vers wordt de sprong van Kerst naar Pasen gemaakt. Hij is als mens geboren, opdat wij niet verloren zouden gaan in zonde en schuld. Daartoe heeft Hij in zijn dood en opstanding de dood, het loon voor onze zonde, gedood en daarmee Gods hemel voor ons ontsloten. In Hem vinden wij het leven.

In het derde vers gaat de lofprijzing over in een gebed. Zonder dat het wordt uitgesproken is het eigenlijk een Pinkstergebed. Wij bidden om

de Geest opdat wij ons het heil in Christus mogen toe-eigenen door toe te nemen in zijn genade, bij Hem te rade te gaan en Hem te beminnen. Want dan zullen wij het zoet van zijn heil proeven. Dit laats-te is een zinspeling op het Heilig Avondmaal en een citaat van Psalm 34:9, waar staat: "Smaakt en ziet, dat de Here goed is". In het vierde vers wordt Christus de Schepper genoemd, want Hij is Gods woord in persoon, door wie alle dingen zijn geworden en zonder hem is er geen ding geworden, dat geworden is, Joh. 1:3. Aan Hem is alle macht gegeven, in de hemel en op aarde, ook om ons tot Hem te bekeren, opdat wij bij Hem thuis-komen, eindelijk mens zoals wij vanaf den beginne bedoeld zijn.

Dan nog even iets over de dichteres van Gezang 158. Elisabeth Kreuziger is een van de weinige vrouwen, van wie liederen in het Liedboek zijn opgenomen. We weten niet zoveel van haar, maar wat over haar bekend is, maakt haar tot een interessante figuur. Zij werd rond 1500 geboren in Polen als dochter van een protestantse edelman, von Meseritz. Haar familie moest vluchten voor de vervolgin-gen in hun eigen land en kwam terecht in Wittenberg, de stad waar de Reformatie begon. Daar trouwde Elisabeth in 1524 met Caspar Kreuziger, een leerling en vriend van Luther. Zij verhuisden naar Magdeburg, waar Caspar predikant en leraar werd. Toen hij in 1528 be-noemd werd tot hoogleraar aan de universiteit van Wittenberg, keerden zij er terug. Elisabeth was be-vriend met Katharina von Bora, de vrouw van Luther. Later is een dochter van de Kreuzigers ge-trouwd met een zoon van Luther. Dat heeft Elisabeth zelf niet meer

kunnen meemaken, want zij stierf al in 1535.

Elisabeth Kreuziger was dus als vrouw nauw verbonden met de Re-formatie. Haar lied was en is de eeuwen door gezongen. Bach heeft haar tekst gebruikt in zijn cantate Herr Christ, der einge Gottessohn, BWV 96. In ons land stond dit lied alleen in de Lutherse bundel, totdat het werd opgenomen in het Lied-boek voor de kerken. We mogen blij zijn dat ook wij met dit lied uit de allereerste begintijd van de Refor-matie nu Christus kunnen loven. Want Hij is ook in ons leven ver-schenen als de morgenster, die ons het nieuwe leven aankondigt, dat wij in Hem ontvangen door Gods genade.

B.A. Venemans

Wereld-gebedsdag

Dit jaar wordt de Wereldgebedsdag gehouden op vrijdag 3 maart om half acht 's avonds in de Konings-kerk, van 't Hofflaan 20. Het thema "Tekenen van de tijd" is dit jaar gemaakt door vrouwen uit Zuid-Afrika.

U bent allen van harte welkom!
Namens de commissie,

G.J. Messink-Kamman

Mensen

In memoriam Johannes Potjewijd

Op 27 december 2005 is in de leeftijd van 85 jaar overleden Johannes Potjewijd, drager van het Verzetsherdenkingskruis en Mobilisatie-Oorlogskruis. De Tweede Wereldoorlog heeft zijn leven ingrijpend bepaald. Al op jonge leeftijd treinmachinist geworden, moest hij noodgedwongen rijden in dienst van de bezetter. Het leed van de slachtoffers van de deportaties trok hij zich erg aan. Na de spoorwegstaking als uiting van verzet en protest tegen deze deportaties moest hij onderduiken, en wel bij zijn zuster in Badhoevedorp. Hij werd actief in het verzet, maar heeft daar de tol voor moeten betalen. Zijn verdere leven bleef hij last houden van angstaanvallen. De bevrijding maakte wel een einde aan deze moeilijke en zware tijd, maar voor hem en zijn familie bracht de bevrijding nieuw leed. Juist in deze dagen overleed zijn zuster. Terwijl iedereen feest vierde, moesten zij haar begraven. Na de oorlog ging

hij weer aan het werk als machinist. Maar hij kreeg al snel klachten over zijn gezondheid. Hij werd gedeeltelijk afgekeurd en kreeg ander werk bij de Spoorwegen. Later werd hij helemaal afgekeurd en ging vervroegd met pensioen. Toch werd hem geen rustige tijd gegund. Hij was vaak ziek en moest talloze keren in het ziekenhuis worden opgenomen. De laatste keer lag hij in het AMC, en vandaar werd hij overgebracht naar St. Jacob en toen nog naar Amstelhof, waar hij, aan het einde van zijn krachten, vredig is ingeslapen. Op 31 december hebben we met zijn vrouw en kinderen op de Nieuwe Ooster afscheid van hem genomen, waarbij we troost en kracht hebben geput uit Psalm 23.

B.A.V.

Bedankt

Graag wil ik iedereen bedanken voor de vele kaarten die ik mocht ontvangen tijdens mijn verblijf in het

ziekenhuis en ook nu ik thuis ben. Helemaal verbaasd was ik dat zondag 4 december de bloemen uit de dienst werden gebracht. Ook de kaart met vele handtekeningen was een verrassing voor mij. Heel veel dank hiervoor. Bij deze wens ik u allen een gezond en liefdevol 2006 .

Groetjes,
Annie

Zieken

Mevr. A. Schrikker is opgenomen in het OLVG, zij hoopt binnenkort in een van de verzorgingstehuizen in de Meer verder te herstellen. In het OLVG heeft ook dhr J. Vos gelegen, maar hij is nu weer thuis. Van de gemeenteleden die voor langere tijd elders worden verpleegd noem ik u: dhr F. Hobbelman in Wittenberg, dhr J. van Leeuwen in het Flevohuis, mevr. A. Veen in Buitenhof, mevr. H.L. Vermij in Amstelhof en mevr. J. Wientjens in Kastanjehof.

B.A.V.

Kerst

Donderdagavond voor de Kerst kwamen vijf jongelui bij mij thuis om Kerstavond te vieren. Mw. Israel was er ook. We hebben genoten. De teksten werden door de jongelui om de beurt gelezen en ook het samen zingen onderbegeleiding van gitaar was heel fijn. Verder werden we verrast door de kerk met een pakket bevattende een dagboek, Elisabethbode en een heerlijk snoepje. Zo voel je je toch nog betrokken bij de gemeente. Hartelijk dank, ook namens mw. J.C. Israel.

Ans vd Veen

Oproep chauffeurs

op dit moment staan we echt te springen om vrijwillige chauffeurs die voor in 't weekend 1 maal per drie weken, op een zaterdag of zondag, maaltijden van de Open Hof willen rondbrengen in de buurt. Natuurlijk ontvangt u kilometervergoeding. U kunt contact opnemen met Elisabeth de Baat (462 33 53)

Activiteiten

Passage

De afdeling Passage Watergraafsmeer nodigt alle leden hartelijk uit voor de jaarvergadering, die wij hopen te houden op donderdag 16 februari om 8 uur 's avonds in de kerkeraadskamer van De Bron, Hugo de Vrieslaan 2. Tevens zal ds. J. Zijlstra een lezing houden over "Feest in de Psalmen". Het Bestuur

Agenda

woensdag 8 februari 14.30 uur Curiestraat 18: contactmiddag Middenmeer
maandag 13 februari 19.45 uur in De Bron: vergadering van de kerkenraad
maandag 27 februari 19.45 uur in De Bron: vergadering van het moderamen

En toen kreeg ik de bloemen!

Ja, u zult het niet geloven, maar ik was helemaal niet blij mee. Mosterd na de maaltijd!

Ik ben al meer dan een half jaar niet in de kerk geweest, terwijl ik er altijd iedere week was. Niemand, maar dan ook niemand heeft mij gebeld waarom ik niet meer kwam. Ik zag soms iemand bij Albert Heijn voorbij komen en die zei dan gewoon gedag; niet van 'waarom zien we je nooit meer'.

Maar nu het mooiste! Even voor de Kerst loop ik in de Open Hof Joop en Sari Verbeek tegen het lijf en die

zeggen: 'Nou, daar staan de pakjes voor Elly'. 'Pakjes, wat voor pakjes?' 'De kerstattenties voor de mensen.' Zeg nou zelf, is dat normaal?! Niemand weet of ik wel in staat ben om het te doen. Ze hebben me een half jaar niet gezien!! Joop en Sari hebben de pakjes achtergelaten en zijn verhaal gaan halen in de Bron.

Ook de dagen daarna werd ik door niemand gebeld, die zei: 'Sorry, het is verkeerd gegaan. Kan en wil je ze toch nog wegbrengen?' U snapt, zeker wel dat ik absoluut geen be-

hoefte meer heb om in de Bron te komen.

Ik zit iedere zondagmorgen heerlijk met een kopje thee voor de buis. Eerst Hour of Power en daarna Arie ter Veer zingt in de kerk. Heerlijk! We hebben in de Open Hof nu iedere vrijdag een weeksluiting en eens in de maand een kerkdienst. Ik kom dus niets te kort. Allemaal het allerbeste toegewenst en .... kijk eens naar elkaar om!

Elly Broers

Financiën

Diaconie

Bloemenfonds.

Via mw. Breevoort van mw. K € 10

Via mw Bakker van mw. V 30

Autodienst

Via Verbeek van mw. W 12

Via Verbeek van mw G 20

Via Verbeek van mw. W 12

Kerstattentie

Via mw. Vrijburg van mw. W 10

Via hr. Verbeek van mw. B 20

Diaconie

Via mw. Verburg van Fam V 20

Via Verbeek van mw. N 20

Via mw. V. Veeren van mw. SG 10

Zending

Via mw. Blijleven 10

Opbrengst kalenders

Via Verbeek opbrengst kalenders 60

Alle goede wensen en gevers hartelijk dank.

J.A. Verbeek

Verantwoording

De afgelopen maanden ontving ik voor de kerk via mv F. van mv de V. € 60,- en van anderen € 65,- voor de preek op schrift. Hartelijk dank aan alle gevers.

B.A.V.

Vacaturebank

De kerkenraad is op zoek naar mensen die haar gelederen wil komen versterken.

De diaconie zoekt diakenen taken:

- doen, wat Uw hand vindt om te doen
- bijwonen kerkenraadsvergadering 1 x per maand
- collecteren 1 x per 4 a 5 weken

De kerkenraad zoekt een scriba taken:

- notuleren en postverzorging

Meerzicht zoekt redacteuren, tekenaars, schrijvers en interviewers

taken:

- uw inventiviteit en creativiteit ten dienste stellen aan de gemeente

Oproep musici

In Zorgcentrum De Open Hof zijn we gestart met de weeksluitingen op de vrijdagavond, van 19.30 – 20.00 uur. We zingen nu zonder muzikale begeleiding. Maar het zou heel fijn zijn, als dit zingen wel ondersteund zou kunnen worden door muzikale begeleiding. Kortom: wij zijn op zoek naar iemand die het zingen muzikaal zou kunnen en willen ondersteunen. Er is een prima vleugel aanwezig. Speelt u geen piano maar wel een ander instrument en zegt u: hé dat vind ik leuk om te gaan doen!! Neem dan contact op met Marja van Gaalen, geestelijk verzorger van de Open Hof, tel. 020-462 3333 of via de e-mail: m.vangaalen@openhof.nl. Van harte hoop ik dat er reacties of suggesties komen!

Marja van Gaalen

*‘Religie in de stad,
bindende kracht of scheidende macht?’*

Geen enkele stad of gemeenschap die innerlijk verdeeld is zal standhouden

Hoe ernstig is die botsing? Voordat ik daarover iets zag, wil ik twee zaken duidelijk hebben. Het eerste is dat ik er van overtuigd ben dat de doorsnee moslim geen slechter of beter mens is dan de doorsnee Nederlander. Het tweede is dat generaliseren en daarmee alle verschillen en nuances wegwerken niet mijn bedoeling is. De Islam heeft vele gezichten en is intern verdeeld zoals het christendom dat ook is. Maar er is wel een gemeenschappelijke noemer, die bestaat uit Koran en Hadith (de traditie), waartoe ook de Sharia (de wetgeving) behoort.

Ik ga niet twisten met wie ook maar over de vraag wat de ‘ware’ of ‘zuivere’ Islam is. Ik heb er geen mening over. Er zijn soennieten, sjiieten, wahhabieten, salafieten, alevieten, liberale moslims, conservatieve moslims, orthodoxe moslims en radicale moslims. Ik vermeld nog de naamloze stroming van moslims die er weinig of niets meer aan doen, maar laat die er verder buiten. Elke groep of richting claimt de juiste opvatting te bezitten en daarvoor goede argumenten te hebben. Dit constaterend verbaas ik me er over dat gelovigen en geestelijken door middel van geoochel met teksten die teksten precies laten zeggen wat zij willen. Moslims en christenen verschillen daarin niet van elkaar.

Boven mijn verhaal staat een citaat, uit het evangelie volgens Mattheüs, het twaalfde hoofdstuk vers vijftig (NBV): ‘Geen enkele stad of gemeenschap die innerlijk verdeeld is zal standhouden’. Vanmiddag denk ik bij stad aan Amsterdam en bij gemeenschap aan die van de Nederlandse of breder de Westerse samenleving. Waarbij denk ik aan ‘innerlijk verdeeld’? Aan verdeeldheid die ontstaat door verschil in cultuur en religie voor zover die tot een botsing leidt. Die botsing is er niet met bijvoorbeeld aanhangers van het Boeddhisme of het Hindoeïsme, maar wel met de aanhangers van de Islam. Onze moderne Westerse cultuur en die van de Islam verdragen elkaar vaak slecht of helemaal niet.

Ik meng mij niet in deze discussie en doe al helemaal geen poging om als arbiter op te treden, maar ga op zoek naar wat die gemeenschappelijke noemer inhoudt. Ik noem enkele hoofdkenmerken. Ik realiseer me dat niet elke moslim het met mij eens zal zijn, omdat er andere interpretaties zijn. Ik meen echter wel dat wat ik noem opgaat voor de Koran zoals die zich bij lezing te kennen geeft en voor de praktijk van de Islam in de eerste eeuwen van zijn bestaan, ook daarna en ook nu nog voor de orthodoxe Islam.

Om de Islam te verstaan is het goed te weten dat het ontstaan van de Islam en de vorming van de Arabische natie één proces is geweest. Via de Islam is een centraal gezag, een overheid gevestigd. Het geweld waarmee die overheid is gevestigd, in tal van veldslagen, weerklinkt in de Koran en Hadith. Mohammed was behalve profeet ook legeraanvoerder en roverhoofdman. Strijd en roof waren toen daar gangbare praktijken, zoals ze dat trouwens in alle tijden zijn. Deze middelen hei-

ligden het doel: de vorming van een Arabische natie met de Islam als eenheid stichtend religie.

Maar Mohammed wilde meer. Islam betekent onderwerping. Heel de wereld moet tot gehoorzaamheid aan Allah worden gebracht, dus geïslamiseerd worden. Dat kan

door overtuiging geschieden (denk aan de beroemde uitspraak in de Koran: ‘In de godsdienst is geen dwang’), maar ook door geweld, de strijd waartoe in de Koran meermalen wordt opgeroepen. Voor de ongelovigen is er de keuze tussen zich bekeren en gedood worden. Aan joden en christenen als gelovigen met een boek wordt de keuze gegeven tussen zich bekeren of de superioriteit van de Islam erkennen en de status van Dhimmi’s accepteren, d.w.z. tweederangsburgers worden.

Een tweede hoofdkenmerk is dat de Islam wettisch is, d.w.z. regels voor heel het leven voorschrijft, zoals je dat ook aantreft in het Oude testament. Er zijn dan ook vergelijkbare wetten of regels aan te wijzen. Het is een wetgeving die in de zevende eeuw in het Midden-Oosten is ontstaan is en de kenmerken daarvan draagt ook al heeft. Mohammed wat hij in zijn wereld aan wetgeving aantrof gemoderniseerd. Om een voorbeeld te noemen. De vrouw staat onder de man, letterlijk onder zijn opzicht. Haar man mag

haar verstoten maar zij mag niet haar man verstoten. Zij erft minder dan haar broers. Zij mag niet met een niet-moslim trouwen. En zo is er meer. De vrouw was in de patriarchale samenleving van die tijd in het Midden-Oosten eigendom van de man. In het Oude Testament is dat niet anders. Ondanks de gebondenheid aan tijd en cultuur is de orthodoxe opvatting in de Islam dat deze wetgeving de onveranderlijke wil van Allah bevat voor de mensen van alle tijden, plaatsen en culturen. Dat is een opvatting die moeilijker te handhaven is naarmate de wereld verder verandert.

Ik vat samen: de orthodoxe Islam streeft vanouds naar wereldheerschappij, is missionair en militant, gewelddadig, wettisch en totalitair. Ik neem aan dat vele moslims zich hierin niet herkennen en dit als een miskennis voelen. Voor vele moslims is moslim zijn een manier van leven, van religieus beleven en het volgen van voorschriften, zoals die voor het gebed en de ramadan. Zij lezen geen studieboeken over de Islam en gaan af op wat zij van hun imam te horen krijgen. Voor hen is de Islam het geloof waar zij zich goed bij voelen. Het is het geloof van hun familie en volk.

Jongeren, sommige jongeren, maken er studie van. Zij komen op het internet andere informatie tegen dan zij thuis meekregen. Zij voelen zich ontheemd, niet thuis en niet gewaardeerd en/of gediscrimineerd in onze samenleving en leven min of meer in een isolement. Zij lezen verhalen over de glorieuze tijden van de Islam, horen dat zij als aanhangers van Allah superieur zijn, alleen nog niet hier de macht er voor hebben om die superioriteit tot gelding te brengen, ook dat jij daaraan wat moet doen omdat je anders geen goede moslim bent. Vervolgens worden sommigen van die jongeren gemakkelijk geïnspireerd door geloofsgenoten die oproepen de wegen te gaan waarop de Islam succesvol was en naar beweerd wordt nu ook weer kan worden. Zij radicaliseren, ontdekken hoe voor-

delig en mooi is om martelaar te worden in de heilige oorlog. Ze hoeven kort gezegd alleen nog maar geronseld te worden.

Wat betekent dit alles voor ons hier en nu? En wat moet er gebeuren? Het eerste wat gebeuren moet is het wensdenken opgeven en eerlijkheid betrachten. De Islam is niet zoals velen van ons denken. We moeten de moed hebben dat onder ogen te zien. We moeten zowel het politiek als het theologisch correcte denken opgeven. Wat we niet willen zien is er niet, zo ging het. Maar dat verhaal is stuk gelopen op wat er gebeurd is en wat er wereldwijd nog steeds gebeurt. We moeten ons gaan realiseren dat er inderdaad een verband bestaat tussen Islam en gewelddadig extremisme, zonder dat we de hele Islam daarmee afkeuren en daarvoor verantwoordelijk stellen.

En wat zeker ook gebeuren moet is dat ook de moslims dat verband erkennen en het gewelddadige extremisme luid en onomwonden veroordelen, zoals ook christenen ronduit veroordelen het geweld dat in de naam van hun God is gepleegd. Ik wil benadrukken dat samen kan en m.i. moet gaan: aan de ene kant een veroordeling door moslims van het gewelddadige extremisme, aan de andere kant een pleidooi voor een andere en voor ons betere Islaminterpretatie. Hoe die andere en betere Islaminterpretatie moet luiden is mijn zaak niet. Dat moeten de moslims zelf uitmaken en uitdokteren. Dat is hun verantwoordelijkheid.

Het tweede wat gebeuren moet is hard aan integratie gaan werken. Wij hebben geen andere, althans geen betere keus. En met 'wij' bedoel ik zowel de oude als de nieuwe Nederlanders. Hoe kansrijk is dat integratiestreven? Laten we eens naar het plaatje kijken. Ik onderscheid ruwweg vier stromingen of groepen.

De liberale moslims, die een heel kleine minderheid vormen. Zij zijn voorstanders van een samengaan van Islam en moderne Westerse,

resp. Nederlandse cultuur. Zij liggen bij de andere moslims niet goed en worden door hen als verraders gezien. Zij krijgen veel publiciteit en worden vaak door oude Nederlanders gezien als hoopgevende signalen voor een ontwikkeling die gaande is, maar hun invloed op de moslims is marginaal.

Bij de conservatieve moslims, die de meerderheid uitmaken, kunnen we twee groepen onderscheiden. Een deel van hen is gematigd en bereid mee te gaan in een integratieproces, maar zij willen daarbij hun geloof en identiteit niet opgeven.

Een ander deel van de conservatieve moslims wijzen met de Westerse, resp. Nederlandse cultuur de integratie af. Zij willen een Huis van de Islam in het gebied van het ongelooft bouwen. Zij kiezen dus voor het isolement en gaan geen vriendschappen aan met oude Nederlanders. Zij zijn vastbesloten zich te houden aan de voorschriften van Koran en Hadith.

De vierde groep, die van de extremistische moslims, is klein. Maar hoe groot die kleine groep is, weet niemand. Er bestaan zorgen over dat deze groep groeit. Zij willen geweld gebruiken om het Westen, resp. Nederland te vernietigen en te onderwerpen.

Het plaatje zoals ik dat laat zien is niet bemoedigend. Van de liberale moslims hebben we voorlopig voor het integratieproces weinig of niets te verwachten. De derde groep die voor het isolement kiest zal zich verzetten. De vierde groep kunnen we alleen maar bestrijden. Over blijft de tweede groep, conservatief maar gematigd en niet onwettelijk.

Ik maak over dat integratieproces de volgende opmerkingen.

Wil het streven naar integratie een kans maken, dan zullen we niet moeten toestaan dat de derde groep de keuze voor het isolement kan volhouden. Voor deze groep kunnen cursussen en ander aan-

(Vervolg op pagina 8)

(Vervolg van pagina 7)

bod georganiseerd worden die gericht zijn op doorbreking van het isolement. Het is van groot belang dat zij gaan luisteren naar in Nederland opgeleide imams. Daar wordt aan gewerkt. Niet minder noodzakelijk is dat in de moskee voortaan de Nederlandse taal wordt gesproken. De doorbreking van het isolement van de derde groep is essentieel omdat de aanwas voor de vierde groep, die van de extremisten, uit de derde groep afkomstig is, maar ook om de moslima's een beter leven te geven. Het tolerante standpunt van de multiculturalisten werkt voor deze groep verkeerd uit en is onbarmhartig..

Voor de integratie is wetgeving van het grootste belang. Er is vrijheid van godsdienst in Nederland. Zie artikel 6 van de Grondwet, dat eindigt met de woorden 'behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet'. Die woorden beperken de vrijheid van godsdienst. Je mag geloven en belijden wat je wilt, maar niet alle gedrag is toegestaan. Je mag bijvoorbeeld niet discrimineren, art.1 van de Grondwet. Dat artikel moet zo uitgewerkt worden in de wetgeving dat bijvoorbeeld het discrimineren van vrouwen, hoezeer ook geworteld in de Islamitische cultuur, niet wordt toegestaan. En er moet alles aan gedaan worden om naleving desnoods door middel van sancties te verkrijgen. Op andere punten moet het zelfde worden gedaan.

Het onderwijs kan en moet een cruciale rol spelen in het streven naar integratie. Het kan niet toegestaan worden dat op islamitische scholen de traditionele islamitische waarden worden overgedragen. Daarvoor wordt de inspectie al ingezet. In de krant las ik kort geleden dat een wetswijziging in januari van kracht wordt die er toe zal leiden dat de inspectie ook zal nagaan of het onderwijs gericht is op burgerschap en integratie. Dat is een stap vooruit. Maar er is nog een groot probleem op te lossen. Mijn meermaalen bevestigde indruk is dat de

doorsnee leraar op het punt van waarden en normen en evenzeer van de religie een vaag multiculturalisme aanhangt, als hij al niet lijdt aan postmoderne onverschilligheid. Van religie weet de doorsnee leraar bijna niets, ook niet van de Islam. Conclusie: de leraren moeten beter opgeleid worden, niet alleen op dit punt trouwens. Het is droevig gesteld met het kennisniveau waarmee leraren tegenwoordig en al geruime tijd van de opleidingen komen. Maar dat terzijde.

Ik verdedig de volgende stelling. Elke Nederlander moet al op school en later door middel van het publieke debat en overheidsvoorlichting inzicht krijgen in wat religies propageren, om langs die weg een breed gedragen visie en beleid te ontwikkelen over wat wel en niet mag, d.w.z. wat niet en wel goed is voor mens en samenleving.

Het openbaar onderwijs moet religie niet overlaten aan het bijzonder onderwijs. Tot nu wordt religie als privé-zaak gezien. Dit is een liberaal stokpaardje. Nu blijkt dat religie niet alleen op het privé terrein maar ook op het publieke terrein via het gedrag van de gelovigen van invloed is, is het vasthouden aan dat stokpaardje een achterhaalde en onvruchtbare positie. De neutraliteit van de overheid in zake de religie mag niet verworden tot struisvogel-politiek.

Ik laat onbesproken art. 23 van de Grondwet, dat handelt over de vrijheid van onderwijs. Ik vind dit een academische kwestie.

Vooruitgang in het integratieproces kan te niet worden gedaan wanneer een doorlopende toestroom van moslims naar Nederland het aantal niet geïntegreerde moslims vergroot of verhindert dat dit aantal afneemt. De toegang is al door maatregelen bemoeilijkt. Wanneer dit nodig is moet die toestroom verder ingedamd worden.

Wanneer we kiezen voor een integratiebeleid, zijn er twee mogelijkheden. Dat is de mening van de Fransman Kepel, vooraanstaand auteur van vele boeken over de

Islam.

De eerste is dat de moslims in meerderheid niet alleen de materiële voordelen van het wonen in het welvarende Westen zullen willen genieten, maar ook de voordelen van de moderne cultuur van het Westen en daarmee de fundamentele waarden en normen van het Westen zullen overnemen.

De tweede mogelijkheid is dat de moslims in meerderheid voor het isolement zullen kiezen. Er ontstaan dan grote getto's met een fundamentalistische identiteit, die broeinesten vormen voor extremisten. Wanneer deze tweede mogelijkheid, die van een balkanisering van de samenleving, werkelijkheid dreigt te worden, moet m.i. gekozen worden voor een derde mogelijkheid, gedachtig aan de titel van mijn bijdrage 'Geen enkele stad of gemeenschap die innerlijk verdeeld is zal standhouden'. Ik bedoel de mogelijkheid van de remigratie. Als mensen niet willen integreren, dan is het voor onze samenleving beter dat zij vertrekken en dan is het ook voor die mensen beter dat zij gaan naar een land waar zij met hun religie en cultuur zich thuis kunnen voelen.

Ik pleit daarom voor de invoering van een burgereed waarin men trouw zweert aan onze fundamentele waarden, af te leggen door elke meerderjarige die ons land binnenkomt en door elke Nederlander die achttien jaar wordt. Wie zich bij herhaling daaraan niet houdt verliest zijn burgerrechten en moet daarvan de consequenties aanvaarden.

Hoe zal het gaan als we voor het integratiemodel kiezen? Enkele maanden geleden las ik een dikke pil, geschreven door Andrew Wheatcroft. Het boek heet 'The Infidels', de ongelovigen. Het gaat voor een groot deel over de Moren en katholieken in Spanje in de Middeleeuwen. Aan beide kanten duidde men de andere partij aan als de ongelovigen. Eeuwen lang hebben zij met elkaar en vooral naast elkaar geleefd en steeds weer opnieuw met elkaar gevochten. Soms was er een tijdlang een redelijke verstandhou-

ding, maar goed is de verstandhouding nooit geweest. Op den duur werden de katholieken het sterkst. Zij hebben er veel aan gedaan om tot integratie te komen. Maar alle pogingen zijn mislukt. De geschiedenis is droevig geëindigd. De Moren moesten kiezen uit drie mogelijkheden. Ze konden een briefje bij een priester proberen te halen waarin verklaard werd dat zij echt katholiek waren geworden, niet in schijn dus. De tweede mogelijkheid was sloop op de schepen die de katholieken daarvoor klaar

hadden gelegd en terugvaren naar Noord Afrika. De derde mogelijkheid was ten einde toe strijden en dus sneuvelen. Ik hoop dat het deze keer anders afloopt.

Hiermee heb ik enkele hoofdlijnen uitgestippeld voor een te voeren integratiebeleid. Het is aan de politici wanneer zij daarin iets zien, die hoofdlijnen om te zetten in concreet beleid, in Nederland en hier in Amsterdam, die mooie stad waar een dergelijk beleid m.i. hard nodig is om de stad voor allen leefbaar te

houden. Ik ben niet jaloers op de politici die deze taak moeten uitvoeren.

Cornelis H.W. van den Berg

*Lezing gehouden op
17 december 2005
(debat over 'Religie in de stad,
bindende kracht of scheidende
macht?')*

Uit de kerkenraad

De kerkenraad kwam voor de eerste keer in dit nieuwe jaar bijeen op 9 januari en stond vooral in het teken van verkiezingen en (her)-benoemingen. Allereerst de verkiezing van het moderamen: mev. N. Westra, namens diaconie, de heer B. Van Raalte, namens kerkrentmeesters, qq. Ds. C.H.W. v.d. Berg en Ds. B.A. Venemans, Mevr. A. Van Ruller, voorzitter. Allen werden herkozen. Vervolgens kwam aan de orde de benoeming tot ouderling/kerkrentmeester: de heren A. Van, B. Van Raalte en H. de Waard. Herbenoemd tot ouderling/kerkrentmeester werd de heer F. Jansen. Herbenoemd tot toegevoegde leden tot het College van Kerkrentmeesters werden Mevr. Groenewoud en de heren K. Verhoog, W. Klanke en W. van Veeren. Tenslotte werd Mevr. E. Jansen herbenoemd tot diaken en Mevr. A. Van Ruller als ouderling, beide tevens kerkenraadslid.

Jaarrekening 2004 De Bron, Jaarrekening Gereformeerde Kerk 2004 en tevens de Begroting 2006 Ger.Kerk werden goedgekeurd. (de jaarrekening 2004 en begroting 2006 Hervormde Gemeente werden in de decembervergadering goedgekeurd, dit geldt tevens voor de jaarrekeningen diaconie 2004, Hervormde Gemeente, Gereformeerde Kerk.). Deze avond waren de heren D. Spijker en H. van Hunnik namens de redactie van MeerZicht bij ons te gast. Zij waren onder andere uitgenodigd in het kader van het beleidsplan, waarin wordt uitgesproken dat er bekeken zal worden in hoeverre een inhoudelijke meerwaarde ten aanzien van ons Kerkblad bereikt kan worden. Er werden diverse suggesties gedaan en U zult binnenkort ongetwijfeld meer van hen horen, waarbij ik U nu alvast oproep met hen mee te willen denken en werken. Het tijdstip van aanvang van de kerstnachtdienst was ook onder-

werp van gesprek. Naar aanleiding van vragen hierover werd besloten met ingang van december 2006 de kerstnachtdienst te laten aanvangen om 22.30 uur. Tenslotte, ook gezien vanuit het Beleidsplan, maar zeker ook gezien het vele werk, wat weliswaar door veel mensen wordt gedaan, maar ook nog zou moeten worden gedaan en wij dus nog een aantal mensen missen, werd besloten een zogenaamde Vacaturebank in het leven te roepen. Deze nieuwe rubriek vindt U elders in MeerZicht en U begrijpt dat ik daar Uw welwillende aandacht voor wil vragen. U bent weer op de hoogte en met vriendelijke groet,

Ada van Ruller

Een verband om een dikke knokkel

De Kruispost is een oecumenisch evangelisch aanloopcentrum voor medische en maatschappelijke hulpverlening voor onverzekerde mensen, die aan de onderkant van de samenleving leven. Daarom is de Kruispost op de Wallen te vinden. “De meeste klachten zijn psychisch van aard,” aldus huisarts mevrouw L. Overgaauw.

Mevrouw Overgaauw houdt spreekuur. Een Poolse man laat een erg dikke knokkel zien van de ringvinger van zijn linkerhand. “Ik ben gevallen,” zegt hij. Ze vraagt of hij gevallen is door overmatig drankgebruik? “Ja”, antwoordt de man. De huisarts doet een verband om de knokkel. De patiënt zit er stilletjes bij. De dokter adviseert de alcohol te laten staan. Daar reageert hij niet op.

De Kruispost heeft net haar twintigjarig bestaan gevierd. “Het aanloopcentrum is ontstaan uit de gemeenschap Oudezijds 100. Uit nood, want het Binnengasthuis en het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis verdwenen uit de binnenstad. Er was geen ziekenhuis meer in de buurt terwijl hier vooral ’s nachts het nodige gebeurt,” aldus mevrouw Overgaauw.

“Het echtpaar Boiten-Du Rieu heeft destijds de Kruispost opgezet in een pand aan de Oudezijds Voorburgwal. Daar zitten we nog steeds. Het echtpaar had in Parijs stage gelopen bij een vergelijkbaar project als Oudezijds 100. Beide projecten hadden dezelfde overtuiging. De Kruispost is een logische voortzetting van wat bij Oudezijds 100 al gebeurde.” Het aanloopcentrum probeert uit-

voering te geven aan de opdracht van Jezus met zijn woorden in Mattheüs 25:34-36, waarin onder meer valt te lezen: “Ik was ziek en u verzorgde mij.”

In de ruimte waar mevrouw Overgaauw spreekuur houdt, hangt ook een kruis en een prent van Maria met het kindje Jezus. Ook bevindt zich er een intentieverklaring aan de muur: “Wij proberen u allen te helpen in dienst van het leven. Hulp die daarop niet gericht is, kunnen wij niet bieden. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop wij omgaan met vragen om bijvoorbeeld methadonverstrekking, spuitenomruil en abortus provocatus. Graag zoeken wij met u naar alternatieven hiervoor.”

De huisarts vertelt dat er binnen de Kruispost een discussie is geweest over de morning-afterpil: wel of niet verschaffen? Deze discussie is ten einde gekomen omdat de morning-after-pil nu vrij verkrijgbaar is.

Mevrouw Overgaauw: “Als een vrouw zwanger blijkt te zijn, kan de vraag zijn: wat nu? Als de vrouw dat wil, breng ik haar in contact met de maatschappelijk werker. Ik zeg: als je niet zwanger wilt worden, gebruik dan de pil of een condoom. Sommige vrouwen komen hier en hebben dan al vier of vijf keer een abortus laten plegen. Een kind is niet een pak bloem, dat je bij de Albert Heijn haalt.”

Jeuk

Een keurig geklede man uit Oeganda zegt last van jeuk te hebben. “Zijn er ook mensen in de familie die diabetes hebben,” vraagt de huisarts. “Nee,” antwoordt hij. Een urineonderzoek levert op dat hij niets mankeert. Hij doet zijn handen samen en dankt God.

Ook zegt hij zich soms klam te voelen. Daarop vraagt mevrouw Over-

gaauw wat zijn beroep is? Hij was maatschappelijk werker in Oeganda. Maar in Nederland oefent hij dit beroep niet uit. Wel doet hij vrijwilligerswerk op dit vlak. De dokter vraagt of er geen mogelijkheid is om terug te gaan naar zijn land en om daar zijn beroep uit te oefenen? Dat zou hem zelfvertrouwen geven. De man zegt ook vaak te piekeren wat te doen: hier blijven of weer naar Oeganda teruggaan. “Hier is geen pil voor; u moet op een dag een beslissing nemen,” adviseert de huisarts.

Ook wil hij een HIV-test laten doen. Ze vult voor hem een prikbrief in en legt uit hoe hij bij het prikpunt moet komen. Daar moet hij € 10,- voor de test betalen.

Aan een Nederlandse man vraagt de huisarts waarom hij niet verzekerd is. Hij zegt maar één dag per week te werken en een schuld terug te moeten betalen aan de Sociale Dienst. “Ik zit in een cirkel, waar de ambtenarij mij niet uithelpt.” Hij is al langer dan vijf jaar dakloos. Zijn klacht bestaat uit rugpijn en pijn in zijn rechterbeen. De afgelopen dagen heeft hij alleen maar op zijn linkerbeen gezeten en geslapen. Mevrouw Overgaauw vraagt of hij wil gaan liggen. Ze meet de lengte van zijn benen. Zijn ene been blijkt anderhalve centimeter langer te zijn dan zijn andere been. Dat is de oorzaak van zijn rugpijn. Mevrouw Overgaauw regelt een afspraak bij de fysiotherapeut, hij krijgt medicijnen mee voor de pijn en moet volgende week weer langskomen om te vertellen hoe het gaat.

Vijf euro

Voor een consult wordt aan de cliënten € 5,- gevraagd. Kan iemand dat niet betalen, dan is dat geen probleem en wordt diegene gratis geholpen. De Kruispost wordt be-

kostigd door donaties, giften en collectes in kerken. Ook krijgt het aanloopcentrum subsidie van de gemeente Amsterdam. De Kruispost draait door ongeveer zestig vrijwilligers: receptionisten, verpleegkundigen en artsen. Alleen de coördinator, de schoonmaker en de maatschappelijk werkers worden betaald. Veel van de vrijwillige artsen artsen (soms al gepensioneerd) zijn routinees, maar er zijn ook artsen die net begonnen zijn. Mevrouw Overgaauw is een groot deel van haar leven huis- en bedrijfsarts geweest. Na haar pensioen werd ze vrijwilliger bij de Kruispost, waar ze nu al weer negen jaar werkt. Ze gaat stoppen als ze het werk niet meer aan kan. "Ik vind het werk fijn en houd ervan om met mensen bezig te zijn. Om in eerste instantie met mijn ogen, oren en handen erachter te komen wat er aan de hand is. Ik blijf bij in mijn vak en sta midden in de maat-

schappij. Ook doe ik dit werk vanuit mijn geloof: ik wil iets voor de medemens betekenen." Mevrouw Overgaauw heeft de indruk dat het aantal bezoekers aan de Kruispost terugloopt. "Nu met het beleid van Verdonk, wordt misschien gedacht: "Je weet maar nooit" en daarom blijven sommigen weg. Illegalen hebben meestal een hoop geld betaald om hier te komen. Als ze hier eenmaal zijn willen ze niet per omgaande weer terug." Mensen gaan liever naar een andere dokter als ze terug moeten komen of komen soms in het geheel niet terug. "In het begin had ik het daar heel moeilijk mee. Je wilt toch weten of de medicatie is aangeslagen," aldus de huisarts. Het meest komen mensen met posttraumatische stressklachten. Mevrouw Overgaauw: "Mensen zijn gevlucht voor (burger)oorlogen. Daar weten Jantje, Pietje en Klaasje niets vanaf, wat deze mensen

allemaal hebben meegemaakt. Als de patiënten het zelf willen, stuur ik ze door naar maatschappelijk werk."

Het spreekuur loopt bijna ten einde. Een jonge man uit Nepal neemt plaats. Op zijn kaart ziet mevrouw Overgaauw dat hij gisteren ook al langs is geweest en een uur is onderzocht. Hij moet niet vandaag, maar volgende week terugkomen. De man houdt aan en klaagt over pijn in de borst. Maar hij moet toch echt volgende week pas terugkomen. Als hij opgestapt is, zegt mevrouw Overgaauw dat je niet weet wat erachter zit. "Je weet niet wat hij allemaal heeft meegemaakt; het kan om aandacht gaan."

© *Baukje Burggraaff*

Met toestemming overgenomen uit kerkblad Horizon, november 2005

Iona en het Keltisch Christendom

Een werk- en lieddag in Purmerend op 22 april

Iona is een eiland aan de westkust van Schotland. Hier is al vele jaren een bloeiende gemeente die velen een Keltisch-christelijke plek van bezinning en bezieling biedt. Mensen vinden er inspiratie en een wijze van geloven die verbindt en richting aan hun levensweg geeft. Om iets van deze wijze van geloven te proeven en te ervaren organiseert het Protestants Dienstencentrum Noord-Holland in samenwerking met de Raad van Kerken Purmerend en de Protestantse Gemeente Beemster op zaterdag 22

april 2006 een werk- en lieddag rond Keltisch Christendom en de geloofsgemeenschap Iona. Op deze dag maakt u kennis met traditie, muziek en de liederen die op het eiland worden gemaakt en gezongen tijdens de vieringen. Ook zal in enkele workshops aandacht zijn voor het eigene van de Keltische weg van pelgrimage, het onderweg zijn, het omgaan met de schepping en het zoeken naar authenticiteit en diepte. De werk- en lieddag vindt plaats in de Taborkerk in Purmerend en zal duren van 10.00 tot 16.30 uur. Op deze dag zal tevens een korte pelgrimstocht worden gehouden: Van

de Taborkerk vindt na het middagprogramma in deze kerk een wandeling plaats naar de Hervormde Kapel in Zuidoostbeemster. Hier zal de werk- en lieddag vierend worden afgesloten met een middaggebed. De kosten voor deelname aan de werk- en lieddag bedragen € 7,50.

U kunt zich aanmelden voor de dag bij het Protestants Dienstencentrum in Zaandam, telefonisch: (075) 655 95 10, per e-mail: info.noordholland@pkn.nl of schriftelijk: Protestants Dienstencentrum Noord-Holland, Postbus 1319, 1500 AH Zaandam.

Schrijver Wessel te Gussinklo vindt het onaanvaardbaar dat zijn apotheker een mevrouw 'in geheel islamitische dracht' achter de toonbank heeft staan. 'Ik wil niet door iemand geholpen worden die deze dreigende, onverdraagzame en duistere wereld vertegenwoordigt, meer nog, daar met inzet van getuigt.'

De politieke islam heeft ons de oorlog verklaard, en de rest van de islamitische wereld begrijpt deze aanslagen, die moordpartijen, keurt ze misschien niet goed, dat niet, maar toch... want Israël, want Amerika, want Irak, het Westen, de Kruisvaarders

Brief aan mijn apotheker

U zou er toch niet over piekeren om iemand in Spakenburger dracht met oorijzers en kap en beukje op klompen achter uw toonbank neer te zetten. Waarom voor deze islamitische mevrouw dan een uitzondering gemaakt?

Een paar maanden geleden zag ik een mevrouw met een hoofddoek achter uw toonbank staan, en enige weken geleden zag ik haar opnieuw, nu zelfs in geheel islamitische dracht - vormloos hemd, daaronder strakke gebreide broek en geborduurde muiltjes. Ik begrijp de achtergronden van uw beslissing deze mevrouw een baan of een stageplaats te verschaffen. Ik vind uw motieven honorabel en fatsoenlijk - mensen die achtergesteld zijn, leden van een groepering, de islamieten, die gemeden en gediscrimineerd lijken te worden, helpen, een kans geven. Ik respecteer uw houding, maar ik vrees dat u een ernstige vergissing begaat.

Dankzij het feit dat men zich in dit veelstromenland in de publieke ruimte onthoudt van manifestaties van geloven en overtuigingen, is er hier iets als een godsvrede.

Niemand valt een ander ongevraagd lastig met zijn ideeën of zijn geloof. Dat is privé, dat is voor een kleine intieme kring. Alleen op kerkelijke feestdagen of in verkiezings-tijd worden geloof en overtuiging getoond. Helaas is daar een tiental jaren geleden verandering in gekomen door de getuigenis van de aanhangers van de islam.

Die hoofddoek hoort bij ons geloof,

zal deze mevrouw tegen u zeggen. Maar nee, noch in de Koran, noch in de sjaria wordt iets over het dragen van een hoofddoek gezegd; hoogstens wordt gelovige vrouwen voorgeschreven zich zedig te kleden. Sterker, in de sjaria wordt islamieten opgedragen zich aan te passen aan de gewoonten en voorschriften van het land waarin men een minderheid is - als men een meerderheid is kan men de islamitische wetten op elk terrein opleggen. Dus in het geval van Nederland, waar de islamieten een minderheid van ongeveer tien procent zijn, moet men zich aanpassen aan de zeden en gewoonten en wetten van Nederland. Dus geen hoofddoek, geen islamitische kleding. Maar er is een uitzondering op deze regel van de sjaria. In een omstreken gebied waar de islam eventueel de overhand kan krijgen, een gebied dat veroverd en bekeerd kan worden, zijn uiterlijke getuigenissen wel toegestaan, want hoe anders macht te verwerven, hoe anders te winnen; er moet getuigd en getoond worden om de twijfelers over te halen en de vijanden te imponeren. Europa, en dus ook ons land, is, hoewel de islamitische bevolking een kleine minderheid is - maar dat zijn ze vaker geweest, ook tijdens de verovering van Noord-Afrika en het Midden-Oosten in de zevende eeuw; maar met dwang en overreding veranderde dat; waarom dus niet in Europa? - een zendings- en veroveringsgebied geworden. Het moet van Dar

al-kuffar - het gebied van de ongelovigen - een Dar al-islamiya - een gebied van de islam - worden; in Amerika schijnen ze al spottend en cynisch over Eurabië te spreken. Natuurlijk bedoelt deze mevrouw - als ze al een bedoeling heeft - dat niet met haar hoofddoek en islamitische kleding, hoewel ze zo'n resultaat ongetwijfeld goed en mooi zou vinden - ze hoort bij een groep en beantwoordt aan de eisen en verwachtingen van die groep, de islamitische gemeenschap, omdat ze anders eenzaam en een buitenstaander is. Nee niet zij, het zijn de strategen achter haar die hun macht willen tonen, gebruik makend van deze mevrouw. Zo wordt dat altijd gedaan als men indruk wil maken door aanwezigheid en getal. Het hóórt niet bij haar geloof die hoofddoek, het is een getuigenis, een demonstratie van haar geloof; het is een belijdenis in het openbaar terwijl wij niet lastiggevallen willen worden. Maar van welk geloof getuigt deze mevrouw, welke islam belijdt zij? We zien overal op de wereld bomaanslagen, moordpartijen, bedreig en geëis. De politieke islam heeft het Westen, heeft ons, de oorlog verklaard, en de rest van de islamitische wereld begrijpt deze aanslagen, die moordpartijen, keurt ze misschien niet goed, dat niet, maar toch... want Israël, want Amerika, want Irak, het Westen, de Kruisvaarders En vrijwel nergens in de islamitische gemeenschap, niet in het Westen, in Europa - laat staan in het Midden-Oosten - isla-

mieten die krachtig protesteren, die zeggen: deze moorden, deze aanslagen, deze terreur, dat is onze islam niet, daar willen wij niets mee te maken hebben, wij horen bij Europa, bij Nederland; al zijn we het niet met alles eens, wij zijn solidair met onze landen van inwoning, met hun wetten en gebruiken. En ook geen openbare bijeenkomsten om als groep, als geloof, dit alles af te wijzen; of imams en oelama's, die de publiciteit zoeken om te vertellen dat deze islam van dreiging en geweld niet hun islam is en dat ze dit krachtig verwerpen. Nee, niets daarvan, of vrijwel niets. Ze houden zich op de vlakke. O ja, er wordt af en toe wat gemompeld, maar zwakjes en mat, terwijl er bij het minste of geringste tegen hun geloof een keel wordt opgezet - maar nu, nee nu niet.

Bij die gemeenschap, die wereld hoort deze mevrouw, een wereld die niet afwijst, die niet veroordeelt, maar toekijkt en wacht. Maar wel overal rond die moorden, ver weg en dichtbij; die aanslagen, die getuigenissen van woede en haat, overal daaromheen zien wij diezelfde hoofddoekjes - want vergeet u niet, niet namens de democratie of het socialisme of het kapitalisme of vergeten ideologieën als communisme of fascisme is dat gedreig, die haat, die moordlust, of namens door het kolonialisme vernederde en verarmde landen in Afrika of Azië, het is namens de door de olie relatief welvarende islamitische wereld, het is namens de islam. Hoort deze mevrouw daarbij, bij die dreigende wereld? Is ze het daarmee eens? Het is onduidelijk. Maar wat ze wel toont met overtuiging, is lid te zijn van deze groep, deze gemeenschap; te horen bij een wereld waar deze daden van schande zich voltrekken. Ze keert zich daar niet vanaf.

Of hier in Nederland, de Mohammed B.'s, de Samir A.'s, hoort ze bij hen? In geen enkel opzicht onderscheidt ze zich van hun aanhang. Is ze het met hen eens, of deels, of begrijpend en verdragend? Ook dat is onduidelijk. Geen protest is in haar houding of uiterlijk te ontdek-

ken. Of nog iets anders. In de islamitische wereld worden vrouwen die geen hoofddoek dragen door de bewakers van het geloof met zoutzuur overgoten zodat ze levenslang verminkt zijn; ze worden verkracht, in gevangenissen gegooid, gestenigd. Draagt zij vrijwillig die hoofddoek, terwijl andere vrouwen in de islamitische wereld wegens het niet dragen van een hoofddoek mishandeld en gedood worden? En is die vrijwilligheid een teken dat ze het met zulke maatregelen eens is?

Niet solidair met haar zwakke mishandelde zusters, maar met de machthebbers, de geweldplegers? Of is haar houding een andere? En jawel, dat horen we ook overal: 'Ik draag een hoofddoek omdat ik dan mijn eigen leven kan leiden, en in mijn wereld - de islamitische - met rust gelaten wordt.' Maar lijkt die redenering niet verdacht veel op de praatjes van de dulders van Hitler en Stalin en Mao. 'Ik werd lid van de partij - communistisch, fascistisch, maoïstisch - omdat ik anders geen carrière kon maken. Je moest wel, iedereen om je heen was lid, anders was je eenzaam, anders hoorde je nergens meer bij, had je geen kansen.' Ach ja, zeggen we soms. Maar meestal zeggen we wat anders...

Misschien kunt u zich voorstellen dat ik door een mevrouw - hoe onschuldig ze waarschijnlijk ook is - die deze wereld van dreiging en geweld vertegenwoordigt, niet in uw apotheek geholpen wil worden. Ik som maar even van de laatste weken op: drie meisjes op Sulawesi onthoofd (waren christen); iemand vertelde in Pakistan dat een christen op de koran gepiest had - drie kerken verwoest; in Saoedi-Arabië lachte een leraar om de islamitische baardgroei van sommigen van zijn leerlingen - driehonderdvijftig stokslagen, veertig maanden kerker. Ik noem deze relatief kleine huiselijke zaken om de dwingelandij, onvrijheid en onveiligheid te accentueren van de wereld waarin deze islam de macht heeft. Of hier in Nederland: Hirsi Ali, die met de dood bedreigd wordt vanwege een paar meningen. Wilders Vertegen-

woordigt deze mevrouw die wereld, is ze het daarmee eens? Maar er zijn andere, ernstiger zaken: de aanslagen in New York, Madrid, Londen, de moord op Van Gogh, of de continue terreur en zelfmoord-aanslagen in Israël, in Irak, in Tsjetsjenië - allemaal namens de islam. Nogmaals, kunt u zich voorstellen dat ik door een mevrouw die deze wereld vertegenwoordigt, terwijl ook haar deze wandaden, deze rechteloosheid bekend moeten zijn; een mevrouw die zonder dat de islam haar daartoe dwingt - sterker, de sjaria verbiedt het in een land waar de islamieten de minderheid zijn - getuigt van haar geloof, opzichtig belijdt en demonstreert tot die wereld te behoren - een wereld van duisternis in mijn ogen -, dat ik door zo'n mevrouw niet in uw apotheek geholpen wil worden.

Ja maar, zult u zeggen, die kleding, die hoofddoeken, die gewaden horen bij hun cultuur. Antwoord: ze zijn vrijwillig uit hun cultuur naar de onze gekomen om hier mee te doen. Ik vind het hoogst onbeleefd, ja onbeschoft om de cultuur die ze achter zich gelaten hebben alsnog aan ons op te dringen. Eigenlijk vind ik het idioot. Wij emigreren toch ook niet naar Japan om daar in Volendams kostuum rond te stappen en allemaal eisen te stellen, of in Spakenburger dracht naar Amerika om daar een baan te verwachten. Dit toegepast op deze situatie: u zou er toch niet over piekeren om iemand in Volendammer kostuum of in Spakenburger dracht met oorijzers en kap en beukje op klompen achter uw toonbank neer te zetten. U zou zeggen: 'Dat doe je maar in je eigen vrije tijd en niet in mijn bedrijf.' Waarom voor deze islamitische mevrouw dan een uitzondering gemaakt?

Weer een andere benadering, u zou het niet overwogen hebben om in de tijd dat dat geloof nog leefde iemand in monnikspij of in nonnengewaad met hoofdkap achter uw toonbank te laten staan, of iemand in Leger des Heils-uniform, of in Hare Krishna-dracht, hoe menslievend en welwillend u ook bent. Het

(Vervolg op pagina 14)

(Vervolg van pagina 13)

zou voor uw gevoel onjuist zijn. 'Nee, dat moeten ze maar buiten mijn zaak doen', zou u zeggen. Waarom voor deze mevrouw in islamitische dracht een uitzondering gemaakt? Maar, en dit is een zeer belangrijk aspect, de islam is niet uitsluitend een geloof zoals wij dat in het Westen kennen; een geloof dat over het geweten gaat, de ziel, het innerlijk - en aanbidding en belijding, lezen in de koran, rituelen en vasten. Dat is maar de helft van de islam. De andere helft is de opdracht de wereld in te richten naar Allah's wil, zijn wetten op te leggen, zijn politieke ordening; de wereld, de staat in te richten naar zijn wil - de Oemma, het kalifaat met islamitisch bestuur, islamitische wetten, de sjaria. Zolang deze eis van het islamitische geloof - het verwezenlijken van de wil van Allah op aarde - niet vervuld is, is een belangrijk gedeelte van hun geloof niet gerealiseerd. Er wordt wel eens gezegd: de islamieten zijn niet gewend een minderheidsgeloof te zijn zoals hier in het Westen; dat moeten ze nog leren. Maar dat is onmogelijk. Daar kunnen ze zich niet bij neerleggen. Want een belangrijk aspect van hun geloof kan niet gerealiseerd worden: Allah's wetten, de politieke ordening van Allah, daartoe moeten ze een meerderheid zijn - of macht hebben.

Islam betekent niet vrede, zoals de gelovigen niet ophouden te beweren - o ja, het resultaat kan vrede zijn zoals bij elke macht die zich geconsolideerd heeft; het woord islam betekent in het Arabisch onderwerping: allereerst van de gelovigen aan Allah; maar het woord onderwerping is neutraal, niet alleen de devote kant geldt, ook onderwerping van de ongelovigen - niet goedschiks dan kwaadschiks zoals we nu merken - aan Allah's wetten en geboden; onderwerping van de hele wereld aan Allah - elke methode staat open. Net als trouwens het woord Oemma - de islamitische geloofsgemeenschap - in het Arabisch ook niet vrede betekent of bekering of overreding,

maar verovering - en met nogal wat geweld en dwang in de traditie van de islam. Want nogmaals, de islam is niet alleen het geloof in Allah, het is ook de ideologie van Allah - een ideologie die tegen de meeste van onze democratische principes in gaat. Geen vrijheid van meningsuiting - alles tegen de islam is verboden. Geen vrijheid van geloof - andere geloven en overtuigingen worden geduld als het zo uit komt, want Allah is barmhartig, als ze zich koest houden, geen zending bedrijven, zich aan de islamitische ordening houden, extra belasting betalen. Geen democratische rechten en wetten behalve de islamitische. Een structurele ongelijkheid van man en vrouw. En voor de islamiet: geen recht om een vrije keuze, bijvoorbeeld tegen de islam, te maken - dan de doodstraf.

Waar doet dat geloof ons aan denken? Precies! Aan de totalitaire ideologieën als communisme en fascisme, ook daar geen vrijheid, geen vrije keuze, geen gelijkwaardigheid van overtuigingen, meningen en geloven; geen mogelijkheid communisme of fascisme af te wijzen, te bekritisieren, zich daartegen te verzetten. En ook daar de opzet de hele wereld te veroveren, te onderwerpen, hun systeem op te leggen. En eveneens bij die totalitaire ideologieën de speciale kleding van hun aanhangers om hun massa en macht te tonen en te getuigen van hun geloof, hun overtuiging. En natuurlijk, ook daar en toen negentig procent meelopers die ergens bij wilde horen, die het aardig en goed vonden klinken zonder zich er te zeer in te verdiepen, of die, zeer menselijk, meededen omdat iedereen in hun omgeving al aanhanger was. En eenzaamheid, ach, eenzaamheid Merendeels brave en goedwillende mensen - en juist dat, dat speciaal is de opzet van de berekenende strategen achter hen: die massa, die macht.

De wereldgeschiedenis zou misschien anders gelopen zijn als de Duitse Rijkskanselier Grüning het uniformverbod van Hitlers aanhangers in '31-'32 gehandhaafd had - de partij verschrompelde; want niet

meer zichtbaar, geen massa, geen macht. De NSB van Mussert verdampde toen het uniformverbod kwam voor overheids- en semi-overheidsdiensten. Zo belangrijk is een uniform. Het straatbeeld veranderen, hun aanwezigheid tot iets vanzelfsprekends maken is altijd een eerste stap. En als dat bereikt is, de volgende stappen.

Nu de consequentie van deze analyse. U zou er in de jaren dertig niet over gepiekerd hebben iemand in NSB-kostuum achter de toonbank van uw apotheek te laten plaatsnemen. U zou in de jaren '50-'60 niet iemand in Stalinpak achter de toonbank gehad willen hebben, of in de jaren '70-'80 iemand in Maodracht (of iemand met hanenkam en hakenkruisen, 'Jullie staat is niet de onze'). Zo vind ik het onaanvaardbaar dat iemand in deze tijd van islamitische terreur, van moordaanslagen en bedreigingen - terwijl de islamitische bevolking van Europa zich niet krachtig tegen deze terreur keert; deze terreur, deze dreigingen niet resoluut afwijst, hoogstens wat mompelt over niet mee eens zijn en niet islamitisch zijn, maar toch, en zich verder op de vlakte houdt - want Israël, want Amerika, want Irak, want de Kruisvaarders in die situatie vind ik het onaanvaardbaar dat iemand die demonstratief haar islamitisch geloof belijdt, die daarvan in het openbaar getuigt terwijl de sjaria dat ontraadt in het land der ongelovigen, zelfs verbiedt, achter uw toonbank staat. En welk islamitisch geloof belijdt zij? Dat van de vrede? Of dat van de onvrijheid? Dat van de ongelijkheid? Dat van de moordaanslagen en het gedreig? Dat van de onverdraagzaamheid? Het is onduidelijk, het kan van alles zijn. In die omstandigheden, bij die onduidelijkheid vind ik zo iemand achter uw toonbank onaanvaardbaar. Ik wil niet door iemand geholpen worden die deze dreigende, onverdraagzame en duistere wereld vertegenwoordigt, meer nog, daar met inzet van getuigt.

Ja maar, zult u zeggen, ze worden gediscrimineerd, ze worden achtergesteld, we moeten ze kansen bie-

den en ze bij onze maatschappij betrekken. Ik vind uw bedoelingen nobel en menslievend - maar niet wij zorgen voor die tweedeling in de maatschappij, maar zij, door niet mee te willen doen, zich af te scheiden van ons en dat te tonen door het dragen van het uniform van een tegen de meeste van onze waarden gerichte ideologie. En u werkt, hoe humaan en menslievend uw houding ook lijkt te zijn, mee aan een vergroting van de kloof tussen ons

en hen, een versterking van deze tweedeling.

*Wessel te Gussinklo
Copyright: Trouw (gepubliceerd
zaterdag 17 december 2005)*

Wessel te Gussinklo (1941) debuteerde in 1986 met de roman 'De verboden tuin', waarvoor hij de Anton Wachterprijs kreeg. In 1995 verscheen 'De Optracht' die met

maar liefst drie prijzen werd bekroond: de F. Bordewijkprijs, de Lucy B. en C.W. van der Hoogtprijs en de ECI-prijs. Bovendien werd deze roman genomineerd voor de Gouden Uil en de Libris Literatuurprijs. Verder schreef Te Gussinklo de novelle 'Het engeltje' (1996) en de verhalenbundel ' Heimwee naar de DDR en andere vrolijke vertellingen' (1998). In 2003 verscheen de roman 'Aangeraakt door goden' (Querido).

Cursus Levensboek

Ieder mens is een verhaal. Om dit verhaal vast te houden, zeker als mensen ouder worden en zorg nodig hebben is het goed om belangrijke gegevens vast te leggen. Dat gebeurt in een zogenaamd 'levensboek'. Dat is een boek waarin iemand zélf aan het woord is met zijn of haar verhaal. Dat kan met woorden, maar ook met foto's, muziek, geboorte-, trouw- en overlijdensberichten, krantenknipsels enzovoorts: alles wat belangrijk is in het persoonlijke levensverhaal. Ook wanneer iemand met dementie te maken krijgt, bestaat de kans dat diegene uit het zicht van de geloofsgemeenschap verdwijnt. Wan-

neer het levensverhaal in een levensboek vastgelegd is, wordt die kans kleiner. De waarde van het levensboek raakt daarmee ook de kerkelijke gemeente, die rondom de verhalen uit de bijbel bijeenkomt en viert.

Om te leren hoe je zo'n levensboek kunt maken en ook hoe je dit met of voor iemand moet doen, organiseert het Protestants Dienstencentrum de cursus 'Van levensverhaal tot levensboek'. Om kennis en ervaring omtrent de oudere (dementerende) uit te bouwen en praktische handvatten te krijgen voor het maken van een levensboek.

De cursus wordt gehouden op 7 en 21 maart en op 4 april 2006 in het gebouw De Schakel (bij de Hervormde Kerk) in Castricum. Later in het jaar vindt nog een terugkom middag of -avond plaats. De cursussen zijn steeds 's middags, van 13.30 tot 15.30 uur. Kosten zijn € 20 voor alle vier bijeenkomsten. U kunt zich aanmelden bij de heer J. Feijen, Boccherinistraat 40, 1901 VD Castricum (tel. 0251 655 697; e-mail: jfeijen01@hetnet.nl of bij het Protestants Dienstencentrum, Postbus 1319, 1500 AH Zaandam (tel. 075 655 95 10; e-mail: info.noordholland@pkn.nl).

Diensten

Zondag 5 februari 2006

De Bron, 10.00
Voorganger: Ds. Ab Venemans
Nevendienst: Ria van Gerven en
Joukje de Graaf
Tienerdienst: Harda en Henk
Crèche: Frank de Graaf
Collecte: werelddiaconaat

De Open Hof, 10.00
Viering Heilig Avondmaal
Voorganger: Ds. Kees vd Berg
Collecte: werelddiaconaat

Vrijdag 10 februari 2006

Weeksluiting
De Open Hof, 19.30

Zondag 12 februari 2006

De Bron, 10.00
Voorganger: Ds. Kees vd Berg
Geen Nevendienst
Geen tienerdienst
Crèche: Ellen Van
Collecte: pastoraat binnenland

Tabitha, 10.00
Viering Heilig Avondmaal
Voorganger: Ds. Ab Venemans

Vrijdag 17 februari 2006

Weeksluiting
De Open Hof, 19.30

Zondag 19 februari 2006

De Bron, 10.00
Voorganger: Ds. J.A. Montsma
(gastpredikant)
Nevendienst: Tanja Claassen en
Hetty Peereboom
Tienerdienst: Zolderavond Harda en
Henk
Crèche: Tineke Blaauboer
Collecte: onderhoudsfonds

Vrijdag 24 februari 2006

Weeksluiting
De Open Hof, 19.30

Zondag 26 februari 2006

De Bron, 10.00
Voorganger: Ds. Ab Venemans
Geen Nevendienst
Geen tienerdienst
Crèche: Dirma te Ronde
Collecte: zending

Zondag 5 maart 2006

De Bron, 10.00

Voorganger: Ds. Ab Venemans
Nevendienst: Joukje de Graaf en
Petra Bloem
Tienerdienst: Harda en Henk
Crèche: Yolande Roest
Collecte: bijdragen instellingen

De Open Hof, 10.00
Voorganger: Pastor M.A. van Gaal-
en - van Veen

Vrijdag 10 maart 2006

Weeksluiting
De Open Hof, 19.30

Zondag 12 maart 2006
De Bron, 10.00
Voorganger: Ds. Kees vd Berg
Geen Nevendienst
Geen tienerdienst
Crèche: Marjo Hobbelman
Collecte: opvang gedetineerden

't Hoeckhuys, extra activiteiten februari

donderdag 2 februari, spreekuur
advocaten 10.00 – 11.00 u
maandelijks juridisch spreekuur
elke 1e donderdag van de maand

donderdag 2 februari, ku nye 19.30
– 21.45 u
oefeningen afkomstig uit Tibetaan-
se medische traditie:
inloop om 19.15 u. € 6.00 per
avond.

vrijdag 3 en 17 februari, Bingo met
Henk 13.00 – 16.00 u
gratis entree/plankje € 6.00

zondag 5 februari, zondagmidda-
ginstuif 13.30 – 16.00 u
seniorensoos: gezelschapspelen en

klaverjassen.
vrij entree

donderdag 9 februari, kookcafé ,
17.00 – 19.00 u
mee-eten "wat de pot schaft"- prijs
incl. koffie/thee: € 5.00
vooruit reserveren bij 't Hoeckhuys

zondag 12 februari, gedichten bij
de thee, 15.30 – 17.00 u
of iets anders: poëziemiddag, vrij
entree

donderdag 16 februari, familie-
opstelling, 19.30 – 22.30 u
systemisch werken,
€ 6.00 per avond, incl. koffie/thee.
€ 12.00 indien een persoonlijk

thema/probleem wilt inbrengen
uitgebreide folder en aanmeldingen
bij 't Hoeckhuys

zondag 19 februari Andre Rieu,
Romantic Paradise, 14.00 – 16.30
u
concertverfilming op groot scherm.
entree € 1.00

thoeckhuyslamsterdam
poëzieavond 25 februari
marina van vledder, marcel de kleij-
ne, branka korac
Tonny Hollanders en Laurens Win-
dig
aanvang 20.00 uur, entree € 2.50
reserveren aanbevolen